

Zdravlje u Ličko-senjskoj županiji

Potrošnja duhana i alkohola kod učenika osnovnih i srednjih škola Ličko - senjske županije, ovisno o vrsti naselja u kojem žive i o veličini naselja u kojem se nalazi škola koju pohađaju *

(Consumption of tobacco and alcohol by students in elementary and secondary schools of Ličko - senjska county, depending on the type of settlement where they live and the size of the settlement where the school is attended by)

Viktor Božičević

Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, Gospić

Sažetak

Ispitani su učenici sedmih i osmih razreda osnovnih škola i svih razreda svih srednjih škola u Ličko-senjskoj županiji. Prikupljeni podatci obrađeni su tako da smo mogli usporediti potrošnju duhanskih proizvoda i alkoholnih pića po različitim parametrima. U radu se uspoređuje potrošnja duhanskih proizvoda i alkoholnih pića obzirom na vrstu naselja u kojima ispitanici imaju prebivalište (selo – grad) te obzirom na veličinu naselja u koje se nalazi škola koju ispitanici pohađaju. Kako su škole različito distribuirane, u odnosu na vrstu i veličinu naselja, možemo reći da je obrada podataka po gore navedenim kriterijima djelomično „kontaminirana“ činiteljima koji se ne tiču vrste i veličine naselja, već vrstom škole (osnovna i srednja škola s podvrstama), odnosno uzrastom ispitanika koji u nekom naselju pohađaju školu. Ipak možemo reći da kod potrošnje legalnih sredstava koja izazivaju ovisnost nalazimo pravilnosti, koje najvjerojatnije proistječu iz uvjeta u kojima ispitanici žive i provode slobodno vrijeme u kojem se najčešće konzumiraju cigarete i alkoholna pića. Izgleda da su legalne drogu nešto dostupnije mladima koji žive u većim naseljima, što ćemo provjeriti daljnjim obradama prikupljenih podataka.

*Ispitivanje je većim dijelom je financirano sredstvima iz zajma Svjetske banke br. 7283-HR u okviru Projekta socijalnog i gospodarskog oporavka (PSGO) – Socijalna uključenost

UVOD

Prema ranije prikupljenim podacima, u istraživanju koje je provela Ličko-senjska županija u suradnji sa Školom narodnog zdravlja „Dr. Andrija Štampar“ (Jurković D, 2004.), Ličko-senjska županija po potrošnji alkoholnih pića po glavi stanovnika, zajedno s Primorsko-goranskom i Istarskom županijom, nalazi se u Republici Hrvatskoj na neslavnom prvom mjestu. Velik broj prometnih nesreća na području Ličko-senjske županije povezan je s konzumiranjem alkoholnih pića i neprilagođenom brzinom vožnje. Posebno je zabrinjavajuća činjenica da se među poginulima u prometnim nesrećama nalazi 26% osoba u dobi od 20 do 40 godina. Konzumiranje duhanskih proizvoda povezano je s poboljšanjem od kardiovaskularnih bolesti. Kod radno sposobnog stanovništva (uzrast od 20 do 65 godina) poboljšanje od kardiovaskularnih bolesti poraslo je više od tri puta između 1996. i 2004. godine. Od 2000. godine Ličko-senjska županija prednjači po broju umrlih od malignih i kardiovaskularnih bolesti. Među malignomima na prvom su mjestu malignomi dišnog sustava, zatim dolaze malignomi dojke, a nakon njih malignom probavnog sustava. Među najčešćim uzročnicima malignoma dišnog sustava i malignoma probavnog sustava nalazi se konzumiranje duhanskih proizvoda. S punim pravom možemo zaključiti da je konzumiranje legalnih psihoaktivnih tvari jedan od osnovnih uzročnika takvog stanja, odnosno da to konzumiranje pridonosi lošem stanju zdravlja kod odraslih stanovnika Ličko-senjske županije.

Uz zdravstvene probleme, konzumiranje i legalnih i ilegalnih sredstava praćeno je i cijelim nizom socijalnih i legalnih problema, a konzumente i članove njihovih obitelji dovodi do teških ekonomskih prilika. Zbog toga je među deset prioriteta zacrtanih u planiranju razvoja zdravstvene zaštite na području Ličko-senjske županije, šest njih povezano s posljedicama konzumiranja prvenstveno legalnih i manjim dijelom ilegalnih sredstava koja izazivaju ovisnost i konzumiranje kojih utječe na zdravlje i dobrobit svih žitelja županije. Obzirom na to da je moguće uspoređivanje potrošnje legalnih droga prema po raznim parametrima, mi smo se odlučili da na temelju prikupljenih podataka usporedimo konzumaciju legalnih droga unutar naših gradskih i seoskih područja, kao i da pokušamo ustanoviti ima li kakvog utjecaja na konzumiranje legalnih droga i veličina naselja u kojima naši ispitanici pohađaju školu. Kod drugih istraživača uglavnom nismo našli ovu diferencijaciju, osim u radu u Čale Mratović M, et. Al. (2003.), gdje se uspoređuje konzumiranje legalnih i ilegalnih sredstava koja izazivaju ovisnost kod mladih osoba, koje žive u različitim mjestima u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Oni su našli razlike u konzumiranju i pokušali su ih povezati s rizičnim i zaštitnim čimbenicima, no nisu uzimali u obzir veličinu mjesta u kojima je istraživanje provedeno.

CILJ

Prikupiti podatke o konzumiranju duhanskih proizvoda i konzumiranju alkoholnih pića kod učenika sedmih i osmih razreda osnovnih škola i svih učenika srednjih škola u Ličko-senjskoj županiji i vidjeti postoji li razlika u konzumiranju legalnih sredstava koja izazivaju ovisnost (alkohola i duhana), obzirom na prebivalište (selo, grad) ispitanika i obzirom na veličinu naselja u kojem se nalazi škola koju ispitanici pohađaju. Dobiveni podatci poslužiti će za bolju procjenu stanja konzumiranja duhana i alkoholnih pića te za planiranje daljnjih preventivnih aktivnosti, kako unutar poslova Službe za izvanbolničko liječenje i prevenciju ovisnosti, tako i unutar jedinica lokalne samouprave koje imaju svoje odbore za prevenciju s kojima će Služba surađivati.

METODE RADA

Prikupljanje podataka obavili smo upitnikom „Kako si“, koji je izrađen u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu. Upitnik je više puta primjenjivan u većem broju županija u Republici Hrvatskoj, tako da su rezultati prikupljeni njime lako usporedivi, bilo da se radi o uspoređivanju sukcesivnih ispitivanja na području iste županije, bilo uspoređivanju podataka prikupljenih u različitim županijama. Upitnik su u razredima prikupljale studentice četvrte godine Visoke učiteljske škole u Gospiću. Prije primjene upitnika studentice su prošle uvježbavanje koje im je omogućilo da mogu standardizirano primjenjivati upitnik i reagirati adekvatno i unificirano na razne probleme koji u razredu mogu iskrnuti prilikom primjenjivanja upitnika.

Primjena upitnika obavljena je u svakom razredu posebno. Anketari su ulazili u razred u paru, objasnili svrhu svog dolaska, podijelili upitnike i počeli primjenu. Najveći broj ispitanika uspijeva odgovoriti na sva pitanja u upitniku za manje od jednog školskog sata. Primjena upitnika organizirana je tako da ispitanicima osigurava anonimnost. Ispitanici su svoje odgovore birali između ponuđenih tako da su zacrnjivali kružić koji se nalazio pored odabranog odgovora. Upitnik sadrži velik broj čestica čiji sadržaj pokriva razna područja života, rada i ljudskih odnosa ispitanika, kao što su provođenje slobodnog vremena, škola i odnos prema školi, odnosi s vršnjacima, samovrednovanje ispitanika, odnosi u obitelji ispitanika, konzumiranje raznih sredstava koja izazivaju ovisnost, odnos ispitanika prema vlastitom zdravlju i osnovni demografski podatci o ispitaniku i njegovoj obitelji. Prikupljeni podatci obrađeni su statističkim paketom SPSS u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu

ISPITANICI

Ispitanici su bili svi učenici i učenice sedmih i osmih razreda osnovnih škola i sve učenice i učenici svih srednjih škola, koji su na dan ispitivanja bili u školi. Ukupno je ispitano 2276 ispitanika. Zastupljenost spolova bila je podjednaka, no ispitanice su davale nešto veći broj validnih odgovora, tako da u obradi rezultata, kad je u obradi uziman u obzir i spol ispitanika imamo nešto više ispitanica. Zastupljenost spolova izjednačena je u osnovnoj školi, a u srednjim škola varira. Ispitanica je značajno više među polaznicima gimnazija, nešto je više ispitanica među polaznicima četverogodišnjih strukovnih škola, a ispitanika je značajno više među polaznicima trogodišnjih strukovnih škola. Raspon dobi ispitanika je od 12 do 19 godina, najveći broj ispitanika, njih (95%) je u dobi od 13 do 18 godina.

REZULTATI

Pregled potrošnje duhana

Tablica 1. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI CIGARETA I MJESTU PREBIVALIŠTA

		Gdje živiš?		Total	
		na selu	u gradu		
cigarete (duhan)	nikada	Broj	496	548	1044
		%	57,4%	54,3%	55,7%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	135	181	316
		%	15,6%	17,9%	16,9%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	33	52	85
		%	3,8%	5,2%	4,5%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	200	228	428
		%	23,1%	22,6%	22,9%
Total	Broj	864	1009	1873	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,165(a)	3	,244
Likelihood Ratio	4,191	3	,242
Linear-by-Linear Association	,340	1	,560
N of Valid Cases	1873		

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 39,21.

Kako je vidljivo u Tablici 1., trošenje duhanskih proizvoda među ispitanicima koji žive u gradskim i seoskim sredinama vrlo je izjednačeno. Ne možemo reći da među ovim sredinama postoji statistički značajna razlika u broju onih koji konzumiraju cigarete.

Tablica 2. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI CIGARETA I VELIČINI NASELJA U KOJEM SE NALAZI ŠKOLA

		Veličina naselja u kojem se nalazi škola				Total	
		> 2000	1001 - 2000	500 - 1000	< 500		
cigarete (duhan)	nikada	Broj	849	140	70	35	1094
		%	53,9%	56,7%	70,0%	70,0%	55,5%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	264	42	18	8	332
		%	16,8%	17,0%	18,0%	16,0%	16,8%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	78	7	3	0	88
		%	5,0%	2,8%	3,0%	,0%	4,5%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	383	58	9	7	457
		%	24,3%	23,5%	9,0%	14,0%	23,2%
Total	Broj	1574	247	100	50	1971	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,979(a)	9	,006
Likelihood Ratio	27,980	9	,001
Linear-by-Linear Association	16,125	1	,000
N of Valid Cases	1971		

a 2 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,23.

Nešto drugačiju sliku, kad se radi o konzumiranju duhanskih proizvoda, nalazimo kad usporedimo konzumiranje cigareta kod djece i mladih koji pohađaju školu u mjestima različite veličine. Ovdje su razlike nešto izraženije, posebno kada se radi o broju onih koji nikada nisu konzumirali duhanske proizvode. Iz Tablice 2. vidljivo je da je broj onih koji nikada nisu konzumirali duhanske proizvode značajno veći u naseljima manjim od 500 stanovnika i naseljima s 500 do 1000 stanovnika.

Pregled potrošnje alkoholnih pića

Konzumiranje alkoholnih pića podijeljeno je u tri kategorije: pivo, vino i žestoka alkoholna pića. Opravdanost ove podjele nalazi se u različitoj „snazi“ odnosno količini (čistog) alkohola koji se sa svakim pićem unosi u organizam.

Pivo

Tablica 3. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI PIVA I MJESTU PREBIVALIŠTA

		Gdje živiš?		Total	
		na selu	u gradu		
pivo	nikada	Broj	244	284	528
		%	27,7%	27,5%	27,6%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	303	310	613
		%	34,4%	30,0%	32,0%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	183	248	431
		%	20,7%	24,0%	22,5%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	152	191	343
		%	17,2%	18,5%	17,9%
Total	Broj	882	1033	1915	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,475(a)	3	,140
Likelihood Ratio	5,479	3	,140
Linear-by-Linear Association	1,496	1	,221
N of Valid Cases	1915		
a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 157,98.			

Možemo reći da se potrošnja piva, kad ispitanike prema prebivalištu podijelimo po principu selo-grad, malo i nikako razlikuje kod onih koji imaju prebivalište u selu ili ga imaju u gradu. (Tablica. 3.).

Tablica 4. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI PIVA I VELIČINI NASELJA U KOJEM SE NALAZI ŠKOLA

		Veličina naselja u kojem se nalazi škola				Total	
		> 2000	1001 - 2000	500 - 1000	< 500		
pivo	nikada	Broj	423	78	30	17	548
		%	26,3%	30,5%	28,0%	32,7%	27,1%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	492	82	52	25	651
		%	30,6%	32,0%	48,6%	48,1%	32,2%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	385	53	14	2	454
		%	24,0%	20,7%	13,1%	3,8%	22,5%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	307	43	11	8	369
		%	19,1%	16,8%	10,3%	15,4%	18,2%
Total	Broj	1607	256	107	52	2022	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	35,395(a)	9	,000
Likelihood Ratio	39,290	9	,000
Linear-by-Linear Association	14,126	1	,000
N of Valid Cases	2022		
a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,49.			

Podijelimo li konzumente prema veličini naselja u kojem se nalazi škola dobivamo nešto diferenciraniju sliku. Izraženije su razlike u broju onih koji eksperimentiraju s pivom, naime nalazimo da s pivom više eksperimentiraju ispitanici koji žive u naseljima ispod 500 i 500 do 1000 stanovnika. Kad se radi o povremenim konzumentima piva tada nalazimo da što je naselje u kojem se škola nalazi veće, to je broj povremenih potrošača veći. Redovitih potrošača piva najviše je u naseljima većim od 2000 stanovnika, njihov postotak gotovo je izjednačen u naseljima koja imaju manje od 500 stanovnika i između 1001 i 2000 stanovnika, a najmanji postotak redovitih potrošača piva imamo u naseljima između 500 i 1000 stanovnika. (Tablica 4.)

Vino

Tablica 5. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI VINA I MJESTU PREBIVALIŠTA

		Gdje živiš?		Total	
		na selu	u gradu		
vino	nikada	Broj	275	291	566
		%	31,0%	28,2%	29,5%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	337	346	683
		%	38,0%	33,6%	35,6%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	159	251	410
		%	17,9%	24,3%	21,4%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	115	143	258
		%	13,0%	13,9%	13,5%
Total	Broj	886	1031	1917	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,362(a)	3	,004
Likelihood Ratio	13,458	3	,004
Linear-by-Linear Association	5,687	1	,017
N of Valid Cases	1917		
a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 119,24.			

Kad se uspoređi potrošnja vina kod ispitanika koji žive u gradu i ispitanika koji žive na selu ne nalazimo značajnih razlika. Vidimo da imamo nešto više eksperimentatora koji žive na selu i nešto više povremenih korisnika koji kao prebivalište navode grad. Postotci onih koji nikad nisu probali vino i onih koji ga troše redovito, vrlo su slični. (Tablica 5.)

Tablica 6. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI VINA I VELIČINI NASELJA U KOJEM SE NALAZI ŠKOLA

		Veličina naselja u kojem se nalazi škola				Total	
		> 2000	1001 - 2000	500 - 1000	< 500		
vino	nikada	Broj	443	85	39	23	590
		%	27,5%	33,9%	36,8%	43,4%	29,2%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	561	90	51	23	725
		%	34,8%	35,9%	48,1%	43,4%	35,8%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	373	47	10	3	433
		%	23,1%	18,7%	9,4%	5,7%	21,4%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	236	29	6	4	275
		%	14,6%	11,6%	5,7%	7,5%	13,6%
Total	Broj	1613	251	106	53	2023	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	39,785(a)	9	,000
Likelihood Ratio	44,719	9	,000
Linear-by-Linear Association	30,010	1	,000
N of Valid Cases	2023		
a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,20.			

Pogledamo li Tablicu 6. vidimo značajne razlike među konzumentima vina u odnosu prema veličini mjesta u kojem se nalazi škola koju pohađaju. Najmanji postotak onih koji nikada nisu probali vino nalazi se u mjestima s više od 2000 stanovnika, a najveći u mjestima s manje od 500 stanovnika. Postotak eksperimentatora najveći je u mjestima između 500 i 1000 stanovnika, slijede mjesta s manje od 500 stanovnika, a zatim mjesta s 1001 do 2000 stanovnika i na kraju mjesta iznad 2000 stanovnika. Kad se radi o povremenoj potrošnji možemo reći da su mjesta rangirana prema veličini, u većim mjestima veći je postotak povremenih konzumenata, a u manjim mjestima i taj postotak je manji. Slično je i kad se radi o stalnim konzumentima vina.

Žestoka alkoholna pića

Tablica 7. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI ŽESTOKIH ALKOHOLNIH PIĆA I MJESTU PREBIVALIŠTA

		Broj	Gdje živiš?		Total
			na selu	u gradu	
Žestoka alkoholna pića	nikada	Broj	350	350	700
		%	39,5%	33,9%	36,5%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	288	298	586
		%	32,5%	28,8%	30,5%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	136	260	396
		%	15,3%	25,2%	20,6%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	112	125	237
		%	12,6%	12,1%	12,4%
Total	Broj	886	1033	1919	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,619(a)	3	,000
Likelihood Ratio	29,102	3	,000
Linear-by-Linear Association	9,297	1	,002
N of Valid Cases	1919		

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 109,42.

Usporedba konzumiranja žestokih alkoholnih pića grad - selo (Tablica 7.) pokazuje značajne razlike u postotku onih koji nisu nikad probali žestoka alkoholna pića, na selu je veći postotak takvih ispitanika. Na selu je međutim veći postotak eksperimentatora sa žestokim alkoholnim pićima. Postotak povremenih konzumenata veći je u gradovima nego u selima. Postotak redovitih konzumenata žestokih alkoholnih pića je ujednačen, no ipak ih ima nešto više u gradu nego u selima.

Tablica 8. PREGLED ISPITANIKA PREMA KONZUMACIJI ŽESTOKIH PIĆA I VELIČINI NASELJA U KOJEM SE NALAZI ŠKOLA

		Broj	Veličina naselja u kojem se nalazi škola				Total
			> 2000	1001 - 2000	500 - 1000	< 500	
Žestoka alkoholna pića	nikada	Broj	535	103	64	32	734
		%	33,2%	40,9%	61,5%	58,2%	36,3%
	eksperimentirao (jednom probao i par puta)	Broj	487	84	29	17	617
		%	30,2%	33,3%	27,9%	30,9%	30,5%
	povremeno (nekoliko puta mjesečno)	Broj	369	40	8	3	420
		%	22,9%	15,9%	7,7%	5,5%	20,8%
	redovito (tjedno i svakodnevno)	Broj	220	25	3	3	251
		%	13,7%	9,9%	2,9%	5,5%	12,4%
Total	Broj	1611	252	104	55	2022	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	66,370(a)	9	,000
Likelihood Ratio	71,680	9	,000
Linear-by-Linear Association	56,128	1	,000
N of Valid Cases	2022		

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,83.

Pogledamo li Tablicu 8. vidimo da je najpovoljnija situacija u naseljima koja imaju 500 do 1000 stanovnika. U ovim naseljima najveći je postotak ispitanika koji nikad nisu konzumirali žestoka alkoholna pića. U ovim naseljima najmanji je broj eksperimentatora, povremenih i redovitih konzumenata žestokih alkoholnih pića. Najmanje povoljna situacija je u naseljima koja broje više od 2000 stanovnika. Kod njih nalazimo najmanji postotak onih koji nikad nisu probali žestoka alkoholna pića, a u odnosu na naselja s manjom populacijom najveći je postotak povremenih i redovitih konzumenata žestokih alkoholnih pića.

RASPRAVA

Ovako obrađene prikupljene podatke za sada nije moguće jednoznačno i sa sigurnošću interpretirati. Ne smije nam naime promaknuti važan čimbenik koji maskira eventualni stvarni učinak vrste naselja i veličine naselja na konzumiranje legalnih droga kod učenika završnih razreda osnovnih škola i svih razreda srednjih škola u županiji. Radi se o tome da se u manjim naseljima uglavnom nalaze samo osnovne škole, a u naseljima većim od 2000 stanovnika, Gospiću, Otočcu, Senju, no ne i u Novalji, nalaze se i osnovne i srednje škole. To dovodi do toga da na podatke koji uključuju u obradu veličinu naselja zapravo djeluje uzrast ispitanika, kako smo to pokazali i u našem ranijem radu (Božičević i drugi, 2010.), gdje nalazimo značajne razlike u konzumiranju legalnih droga među učenicima završnih razreda osnovnih škola i učenicima srednjih škola. Konstatirali smo da, u odnosu na ranija

istraživanja, imamo smanjenje postotka konzumenata u osnovnim školama i porast broja konzumenata u srednjim školama, posebno kod polaznika gimnazijskog obrazovanja. Uspoređivanje konzumiranja prema vrsti naselja (selo – grad) nije pokazalo da postoje neke značajne razlike u postotku mladih koji konzumiraju legalne droge, osim kod konzumiranja žestokih alkoholnih pića, gdje kod mladih žitelja gradova imamo veći postotak povremenih konzumenata žestokih alkoholnih pića. Smatramo da razloge ovome treba tražiti u većoj dostupnosti žestokih alkoholnih pića mladima u gradovima, a budući da se radi o povremenim konzumentima, to se konzumiranje najvjerojatnije događa prilikom izlazaka vikendom, što ćemo provjeriti daljnjim obradama prikupljenih podataka.

ZAKLJUČAK

Obzirom na raširenost konzumacije duhana i svih vrsta alkoholnih pića i posljedice njihova konzumiranja, pušenje i pijenje ostaju među najvažnijim javno zdravstvenim problemima u Ličko-senjskoj županiji te su svako daljnje proučavanje ovog fenomena i unaprjeđivanje rada na prevenciji i dalje obvezne zadaće svih službi koje se bave zdravljem stanovništva Županije. Prema prikupljenim podacima duhanski proizvodi i alkoholna pića dostupna su mladima u svim sredinama, tako da će uz preventivne aktivnosti koje obavljaju zdravstvene službe u županiji, posebno s roditeljima djece i mladih, vjerojatno trebati više angažirati i inspeksijske službe koje nadziru prodaju duhana i alkoholnih pića.

LITERATURA:

1. Jurković D (Ur.), Slika zdravlja u Ličko senjskoj županiji, Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, Gospić 2004.
2. Greblo M, Segregur J, Navika pušenja, konzumiranja alkohola i opojnih sredstava kod adolescenata, Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 2010, 6: 23
3. Kružić Lulić A, Delfin D, Gajnik D, Pušenje i pijenje alkohola kod srednjoškolaca Zagrebačke županije, Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 2008, 4: 16
4. Mratović Čale M, Kmetović Prkačin K, Džono Boban A, Uporaba duhana u populaciji srednjoškolaca Dubrovačko neretvanske županije 2001 g. i 2006. g., Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 2007, 3: 10
5. Mataija Redžović A, Konzumacija sredstava ovisnosti među djecom i mladima u Primorsko-goranskoj županiji, Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 2007, 3: 9
6. Kuzman M, Mayer D, Uporaba duhana u mladima u Hrvatskoj, Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 2007, 3: 11
7. Dekalić N, Alkoholizam kod adolescenata u Samoboru, Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 2008, 4: 16
8. Gajnik D, Koražija N, Navika pušenja, konzumiranja alkohola i opojnih sredstava učenika šestih razreda osnovnih škola i program prevencije «Dobro nije što se puši, guta, pije» u Zagrebačkoj županiji, Hrvatski časopis za javno zdravstvo, 2008, 4: 16
9. Čale Mratović M, Bezinović P, Palinić Cvitanović A, Regionalne razlike u konzumiranju sredstava ovisnosti među mladima u Dubrovačko neretvanskoj županiji i mogući pridonoseći čimbenici, Vjesnik Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, 2003. II. 7
10. Božičević V, Manestar K, Čanić R, Bezinović P, Soldo Brkić S, Praćenje potrošnje duhana i alkohola kod učenika osnovnih i srednjih škola Ličko-senjske županije, rad prezentiran na 2. hrvatskom kongresu preventivne medicine i unaprjeđenja zdravlja, Zagreb 2010.

Kontakt
Viktor Božičević
Zavod za javno zdravstvo
Ličko-senjske županije,
53 000 Gospić,
Senjskih žrtava 2
Tel:053/574-452
Mail: prevencija@zzzslsz.hr